

Heibergvillaen

– direktørboligen i Gamlegrenda

3 oktober 2021

Tore Storfossene

Mine første bevisste inntrykk av den flotte villaen ytterst i Gamlegrenda kom allerede sommeren 1949. Gårdstunet med parkanlegg og vannfontene var en fremmed verden for en som kom fra hus i Gomsrudgrenda. Det ble ikke mindre fjernt med navnet Heiberg og hans skuespiller datter.

Det var Heibergvillaen, og nærmere makt og berømmelse var det ikke mulig å komme for en førsteklassing fra Gomsrud.

Med en slik bakgrunn har det vært spennende å grave meg bakover i villaens historie, og den auraen av luksus som omga eiendommen.

Kongsberg Træmassefabrikks direktørbolig. Ca. 1890. Foto Axel Lindahl

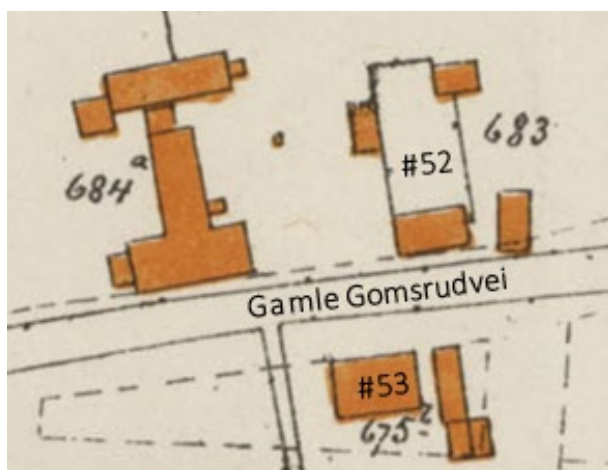
Det hele startet med at August Emil Tobiesen fra Christiania anla Kongsberg Træmassesfabrikk i 1880/-81. Da kjøpte Tobiesen den østre del av fossen ved Våpenfabrikken, også kalt Hammerfossen, av Johan Schwartz.

Augusts onkel, Otto Tobiesen, var en av foregangsmennene i Norge med innføring av mekanisk sliping av tremasse. Dette har nok vært til stor hjelp for den foretakssomme 25 år gamle entreprenøren ved oppstarten av «sliperiet».

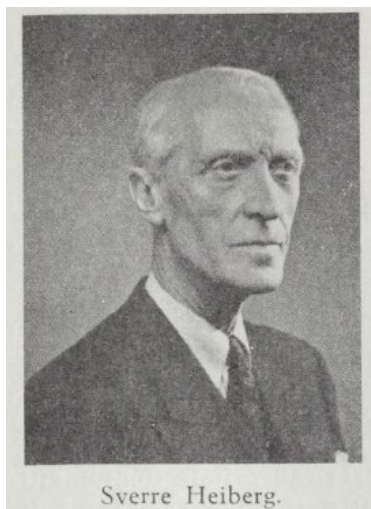
Tobiesen må ha vært en dyktig driftsleder og forretningsmann. Bedriften vokste og tjente penger. Allerede i 1889 hadde han ervervet eiendommen fra dagens nedkjøring til Ulefoss Esco AS og ut til transformatorstasjonen på toppen av bakken ned mot E134. Arealet lengst syd på denne eiendommen kjøpte han i 1884, året etter han ble gift med Dagny Dessen. Her bygde Tobiesen Kongsberg Træmassesfabrikks direktørbolig.

Krums kart fra 1884 viser at tomten var ubebygd. Det er vel naturlig å anta at kartgrunnlaget i 1884 var tatt opp ca. 3 år tidligere. Ut fra Krums kart over Kongsberg fra 1901, utgitt i 1904, var villaens endelige form ferdig ca. 1900. Ifølge folketellingene bodde Tobiesen i Kongsberg fra 1885 til 1910. I løpet av denne tiden hadde han også vært medlem av Kongsbergs bystyre og formannskap.

Utsnitt fra N. S. Krums kart opptegnet 1901, og publisert i 1904. Gamle Gomsrudvei 52 og 53 står fortsatt.

De handskrevne nr. er eiendommens brannnummer. Direktørvillaen er ført opp med Bnr. 684^a. I pantedokumentene var villaens grund nr. 1141 med Bnr. 682. Årsaken til uoverensstemmelsen mellom Krums kart og pantedokumenter og folketellinger er ikke kjent.

Sverre Heiberg.

I november 1912 ble det registrert et nytt aksjeselskap med kontor i Kristiania som hadde til formål å kjøpe og drifte Kongsberg Træmassesfabrikk. Stifterne var Øivind og Harald Sundt sammen med Sverre Heiberg, som også ble disponent for selskapet.

Tobiesens ønske om å selge selskapet og direktørbolig kan ha hatt sammenheng med at hans kone Dagny døde i mars samme året. August Emil Tobiesen døde i 1921.

Etter eierskiftet fulgte flere år med driftsproblemer og vanskelig økonomi. Staten kjøpte hele bedriften i 1917, og leide ut til selgerne for videre drift av sliperiet, fortsatt med Heiberg som disponent.

Heiberg var fraflyttet Kongsberg i 1917, han hadde da kjøpt Ringi gård i Bærum. Om Heiberg hadde villaen som bolig i tidsrommet 1912 til -17 har vært vanskelig å finne bekreftelse på. I 1917 ble direktørvillaen kjøpt av Staten.

I alle fall var bygningen i denne perioden eiet av AS Kongsberg Træmassesfabrikk med Heiberg som disponent og medeier – og med selskapets kontoradresse i Kristiania. Om han brukte «Disponentens gjesteværelse for direksjon» som et «Hide away» fram til 1937 for seg og sin familie er ikke godt å vite. Han satt som disponent over bedrift og eiendom for Statens vassdragsvesen fram til kontrakten utløp i 1937

I 1940 overtok Den norske Steinullfabrikk AS leiekontrakten av Tobiesens gamle eiendom. Det var Statens vassdragsvesen som var utleier.

Steinullfabrikken startet opp i sliperiets gamle lokaler. Eierskap og administrasjon var lokalisert i Oslo.

Et innlegg i «Fra lesekretsen» i Laagendalsposten mars 1946, gir litt innsyn i det interne livet i Heiberg-villaen. Møllemester Sverre Nilssen hadde noen kommentarer om forholdene i villaen. Han hadde bodd i villaen under mesteparten av krigen. Mølleren hadde i denne tiden 3 rom og kjøkken til rådighet. Ingeniøren på Steinulla og hans søster bodde også i villaen, og de hadde 12 værelser. I tillegg til disse 16 værelser sto det noen rom disponible for bedriftens disponent. Det var slik at i 1946 var Kongsberg husleienemnd som administrerte villaen som kommunen da eide.

På slutten av 1947 ansatte administrasjonen i Steinulla Einar Tyssen som driftsbestyrer for bedriften. Han flyttet rett inn i første etasje i den tidligere direktørboligen.

Ut mot Gomsrudveien var det da to store og en liten stue. Midt i huset var det en stor hall med trapp til andre etasje og i fløyen ut mot lågen var det kjøkken og soverom. Driftsbestyreren disponerte totalt 10 værelser.

Senere, antagelig midt på 50-tallet, ble det gjort bygningsmessige endringer for å utnytte villaens mulighet for flere leiligheter.

På 50-tallet og utover ble villaen bebodd av flere familier. I løpet av denne perioden ble huset brukt som avlasting for manglende boligtilbud i byen.

Senere på 70-tallet ble vel huset benyttet som husvære for litt vanskeligstilte husstander.

Den tidligere så staselige bygningen brant ned til grunnen i mars 1982.

Heibergvillaen brant i mars 1982

Etterord:

Blant «godt voksne» kongsbergfolk var Heibergvillaen et kjent landemerke i Gamlegrenda. Bare et fåtall kjente til August Emil Tobiesen, som egentlig burde vært kreditert. Han var entreprenøren som tok med seg ny teknologi til byen i 1881, og som bygde direktørboligen.

Villaen før 1896.
Tidligste bilde av bygningene. Antagelig fra første halvdel av 1880-tallet. Tobiesen bodde på Kongsberg allerede i 1883

Villaen før 1896.
Første ombygging. Vestre fløy utvidet med en leilighet og nytt og større sidebygg

Villaen i 1910.
Andre ombygging. Andre etasje på vestre fløy er bygd på